

Vstávání z popela 1989–2000

In: *Gnóthi seauton : sto let klasických studií v Brně v osobních vzpomínkách i úřední korespondenci*. Weissar, Tomáš (editor); Modlíková, Klára (editor); Nechutová, Jana (editor). Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 60-70

ISBN 978-80-210-9254-9; ISBN 978-80-210-9255-6 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140951>

Access Date: 05. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Vstávání z popela 1989–2000

Sametová revoluce a klasická filologie

Do Brna se zprávy o tom, co se v Praze stalo v pátek 17. listopadu 1989 a co se na nadále děje, dostaly vzápětí. Již první dny byly plné vzrušení, porad a rozhodování. 20. listopadu ráno studenti vyhlásili stávkou a odpoledne se uskutečnilo velké shromáždění na dvoře areálu na ulici Arna Nováka. Nejvýraznější osobností těchto událostí z řad vyučujících se stal lingvista Dušan Šlosar. Studentských „vůdců“ bylo několik a mezi nimi také Roman Švanda a Vladimír Fanta, studenti češtiny a latiny, první jmenovaný je dnes známý kulturně angažovaný kavárník a básník. Mezi jejich mladší spolužáky patřil také Lubor Kysučan, dnes již docent, působící aktuálně na ostravské filozofické fakultě.

Znamé události v Praze se odehrály v pátek, pak přes víkend už bylo jasné, co se děje, no a my jsme v pondělí přišli na fakultu. Na dvoře i v budově se shromažďovali studenti i vyučující, už začínaly nějaké studentské akce a objevil se tady děkan profesor Chloupek, výborný bohemista, (...) a ten nám moudře a pragmaticky řekl: „Jste dospělí a rozumní lidé, tak jednejte podle svého svědomí.“ A pak se několik týdnů na fakultě neobjevil a nechal dějinám volný průběh. (...) Většinou jsme trávili čas tady na fakultě, tvořili jsme letáky, které se pak ručně opisovaly nebo tiskly na cyklostylu a rozdávaly po městě. / **z rozhovoru s Luborem Kysučanem**¹²¹

Byla stávka, všude byly letáky, všude se cyklostylovalo (kopírky ještě moc nebyly). Třeba manžel celý měsíc nepracoval, jenom roznášel letáky a běhali jsme po demonstracích. Byla to nádherná doba. Fakulta byla otevřená ve dne v noci. / **z rozhovoru s Danielou Urbanovou**¹²²

Z řad akademických pracovníků tehdejší Katedry starověké kultury se do revolučního dění aktivně nikdo příliš nezapojoval. Jistou výjimkou byl doktor Zdeněk Zlatuška, který se podílel na opisování samizdatových textů a společně se svou manželkou byl v kontaktu s pražským disentem.

My jsme to tehdy všichni přivítali a šli jsme do toho hned, ale ne na nějakých viditelných postech, které by něco znamenaly. Účastnili jsme se toho jako většina ostatních. / **z rozhovoru s Janou Nechutovou**¹²³

Když už to vypadalo na tu revoluci, tak na ústavu byla u některých kolegů cítit mírná skepse. Někteří se báli, že zas něco podepíší a pak to zase špatně dopadne. Ale Zlatuška mi říkal, že on chladí na ten převrat slivovici už od března. (...) Ta Havlova pravda a láska se jako by zhmotnila ve vzduchu, v tom sněhu a dešti a na Svobodáku všichni plakali, nadechli se té svobody, tehdy se děly racionálně nepopsatelné, nezachytitelné věci. / **z rozhovoru s Danielou Urbanovou**¹²⁴

121 Rozhovor s Luborem KYSUČANEM. Brno, Akademická kavárna, 10. dubna 2017.

122 Rozhovor s Danielou URBANOVOU. Brno, Akademická kavárna, 30. listopadu 2017.

123 Rozhovor s Janou NECHUTOVOU. Brno, Akademická kavárna, 21. října 2016.

124 Rozhovor s Danielou URBANOVOU. Brno, Akademická kavárna, 30. listopadu 2017.

Protestní plakáty vylepené na vrátnici fakulty, listopad 1989
 Zdroj: Digitální knihovna fotografií MU

Události roku 89 proběhly, já bych řekla, v intencích této fakulty, která už předtím byla velmi klidná. Proto ani ten rok 89 nebyl nějak vyhocený, že by se třeba lidé vyhazovali a podobně. (...) Studenti tady měli hlídku, byla tu spousta plakátů, při vstupu jsme se museli legitimovat, ale já jsem měla studentů hodně, tak jsem se jen zeptala: „Znáte mě?“ A oni: „Známe.“ (...) Pamatuji si, že vyšel seznam těch, kteří by měli fakultu opustit, ale tam spíš byli lidi, kteří byli politicky indiferentní a kteří se nelíbili studentům. Spíš něco jako dnes předměťová anketa. (...) Jinak to všechno probíhalo velmi důstojně. (...) Na ústavu byla pěkná atmosféra, všichni se tak nějak uvolnili. / **z rozhovoru s Jarmilou Bednaříkovou**¹²⁵

Své příznivce, především v osobě čerstvé odborné asistentky Jarmily Bednaříkové, našlo na katedře také nově vznikající Demokratické fórum komunistů, politické uskupení, jež se hlásilo k socialistickým ideálům, odmítalo ovšem vládu jedné strany, odsuzovalo okupaci vojsk států Varšavské smlouvy v srpnu 1968 a volalo po plné rehabilitaci občanů neprávem postižených normalizací.

(Demokratické fórum komunistů) nějak tak tiše vyšumělo. Byla jsem tenkrát v Praze na setkání spisovatelů a tam vystupovali lidé, kteří se prohlašovali za koryfeje tady tohoto hnutí, ale na nich bylo vidět obrovské sobectví a nenávisť, až mrazivá. (...) Tohle byly vyložené typy, co si myslely, že oni jsou těmi vyvolenými. (...) Tak jsem si řekla, že tohle ne, to není ono. / **z rozhovoru s Jarmilou Bednaříkovou**

125 Rozhovor s Jarmilou BEDNAŘÍKOVOU. Brno, Ústav klasických studií, 7. prosince 2017.

Otevření nových obzorů a možností

S nově získanou svobodou se najednou pro studenty i vyučující otevřely v mnoha směrech dosud nepoznané možnosti. Předně opět získali možnost podílet se jako členové akademického senátu na chodu své alma mater. Pamětníci na toto období vzpomínají jako na dobu naplněnou velkými ideály.

Nikdo z nás věcně nerozuměl otázkám řízení, ekonomiky a vlastně ani vědy a hodně jsme se podobali slavným poválečným akcím *Mládež vede Brno*. Nikdo z nás nebyl sice v té době ve vedení fakulty či katedry a ani jsme si to neuměli představit, protože v našich myslích byly všechny řídicí role asociovány se zasloužilými profesory, ale byli jsme členy senátu jako revolučního orgánu pyšného na nebývalou studentsko-učitelskou paritu a naší touhou bylo nechat povstat z mrtvých tu mýtickou fakultu, kterou jsme si jako ptáka Fénixe (my filologové jsme tenkrát ještě říkali Foiníka) vysnili na základě vyprávění svých učitelů, napravovat křivdy jako středověcí rytíři a „nebýt jako oni“. Nic z toho se nám nedařilo, ale to jsme si tenkrát neuvědomovali. / **ze vzpomínky Petra Peňáze**¹²⁶

Na fakultu se také vrátili lidé, kteří měli za normalizace zakázáno přednášet, a jejich přednášky byly nyní doslova přeplněné.

Přiznám se, že latina v té době u mě stála trochu v pozadí, některé předměty se třeba neučily, bylo to takové rozvolněné, ale hlavně jsem lítal po přednáškách lidí, kteří předtím přednášet nemohli, jako byli vynikající lidé profesor Lubomír Nový, profesor Jaroslav Marek, spisovatel, dramatik a budoucí ministr kultury Milan Uhde. (...) Bylo to krásné období, naplněné pocitem svobody, ale současně velmi hektické – všichni chtěli honem a rychle stihnout všechno nové a dříve potlačované, veškerou tu explozi informací a zážitků. (...) Z onoho jara a letního semestru devadesátého roku mám v paměti takový na jedné straně radostný, ale současně až trochu splašený kaleidoskop. / **z rozhovoru s Luborem Kysučanem**¹²⁷

Atmosféru doby skvěle odráží časopis *Echo Latina*, který začali krátce po převratu vydávat právě brněnští studenti latiny, zejména již zmíněný Lubor Kysučan a také Karel Mikula, dnes ředitel Biskupského gymnázia v Brně. Vlastními slovy hlavního editora jde skutečně o pel-mel nejrůznějších příspěvků, z nichž společně číší radost a také velká očekávání. Málokdo si nechal ujít příležitost, aby se konečně svobodně vyjádřil k nejrůznějším otázkám, takže o přispěvatele časopisu nouze nebyla. Na stránkách časopisu nalezneme úvahy nad aktuálním politickým děním, nad budoucností latiny v naší vlasti, ale také nejrůznější latinské žertíky po boku článků víceméně seriózního a odborného charakteru. Na podobě jednotlivých čísel časopisu je možné velmi dobře sledovat překotný technický vývoj začátku 90. let – zatímco první čísla mají podobu strojopisu a klasických předrevolučních skript, další jsou již psána na počítači a úroveň jejich technického zpracování se číslo od čísla zvedá.

Je to prostě fenomén 90. let, není to odborný časopis, i když tam jsou některé velmi kvalitní články. (...) Trávili jsme na tom hodně času, byla s tím i velká korespondence, ale bavilo nás to. / **z rozhovoru s Luborem Kysučanem**¹²⁸

126 PEŇÁZ, Petr. *Moje vzpomínky na dvacáté století*. Brno 2017, s. 9. (Nepublikováno.)

127 Rozhovor s Luborem KYSUČANEM. Brno, Akademická kavárna, 10. dubna 2017.

128 Ibid.

I „klasici“ jdou s dobou

Počátek 90. let, jak jsme již naznačili zmínkou o různorodosti forem prvních čísel časopisu *Echo Latina*, s sebou přinesl poměrně rychlý technický vývoj v oblasti informačních technologií a brněnská filozofická fakulta v tomto směru dohnala, ba dokonce předešla Evropu velmi rychle. Mezi vůdčí pracoviště v oblasti zavádění IT technologií tehdy patřil, ač to pro mnohé může být s podivem, právě Ústav klasických studií, a to především díky nově nastoupivšímu odbornému asistentovi Petru Peňázovi.

My z infromatické party jsme hardwarem i softwarem žili, četli jsme infromatické časopisy a ceny, které se tehdy měnily rychleji než dnes, jsme sledovali jako akcionář burzu. (...) Nevěřili jsme v budoucnost absurdně vizuálního operačního systému Windows a snili jsme o internetovém připojení na každý pracovní stůl, neboť i pouhé odeslání e-mailu zprvu předpokládalo odebrat se do Laboratoře výpočetní techniky a tam spustit poštovního klienta správným sledem textových příkazů. (...) Počátek 90. let přinesl na Masarykovu univerzitu a zvláště na filozofickou fakultu rozvoj tak bouřlivý, že jsme Evropu dohnali a předešli nejprve v tomto odvětví. Pamatuji si na paradox svých služebních cest na univerzity ve Vídni, v Římě a v Soluni, kde jsem marně hledal partnery takového pracoviště, jaké zřídil Jiří Rambousek na filozofické fakultě. Akademici, s nimiž jsem jednal, se jen nedůvěřivě usmívali představě, že by technologie mohly hrát tu roli, o níž jsem mluvil. Jejich psací stroje měly sice elektronickou paměť a výměnné tiskové hlavy, ale o internetu nevěděli nic a o e-mailu jen to, že je a že ho ke služebním účelům snad využívá rektorát. Byli jsme velmi pyšní, že nám na slavných evropských školách naslouchají jako apoštolům informatiky. / **ze vzpomínky Petra Peňáze**¹²⁹

Na sklonku 90. let pak informační technologie pronikly i do studijní agendy, která zaznamenala zásadní proměnu s nástupem Informačního systému. Dnes si bez něj už stěží dokážeme představit akademický provoz – přihlašování na zkoušky, zapisování známek a samozřejmě interní korespondenci.

Přihlašování na zkoušky za nás bylo ještě na nástěnce, takže tam pak byly škrtačky, když někdo zpanikařil a narychlo se přišel odhlásit. Výsledky se tam dávaly potom taky. Nejdříve jen tak, potom pod nějakými přezdívkami, ale to bylo spíš směšné. (...) Pamatuji si, že první mail jsem si zřídila na podzim 2000 v Santiagu, kde jsem byla tehdy na studijním pobytu, v nějaké internetové kavárně. To tehdy bylo – člověk tam měl nějaký omezený čas, takže jsem musela rychle, abych to stihla. / **z rozhovoru s Janou Mikulovou**¹³⁰

Významným počinem, který dodnes značně usnadňuje vědeckou práci v oblasti klasických studií, ale i jiných humanitních oborů, bylo zřízení rozsáhlé kolekce elektronických databází s názvem *Litterae ante portas*. Obsahují především digitalizované texty v latině a staré řečtině, ale umožňují též čerpat např. ze zahraničních elektronických encyklopedií.

Pan profesor Bartoněk, když ještě před revolucí přišly na fakultu dva počítače, slovy dva počítače – byly to takové obrovské kraksny –, jakmile se to dozvěděl, šel za tajemníkem a jeden ten počítač si hned vyžádal a učil se na něm pracovat. (...) Tím, co dělá lidi stále mladé, je otevřenost novým věcem. A tu oni (kromě profesora Bartoňka i profesorka Nechutová – pozn. red.) měli. / **z rozhovoru s Danielou Urbanovou**¹³¹

129 PEŇÁZ, Petr. *Moje vzpomínky na dvacáté století*. Brno 2017, s. 10. (Nepublikováno.)

130 Rozhovor s Janou MIKULOVOU. Brno, Akademická kavárna, 16. února 2018.

131 Rozhovor s Danielou URBANOVOU. Brno, Akademická kavárna, 30. listopadu 2017.

Vědění na dosah ruky aneb experiment řečený Ergastulum

Těžko by člověk hledal studenta klasických studií, který se na fakultě pohyboval v 90. letech a který by nevěděl, co je to *Ergastulum*. A velmi pravděpodobně by to věděli i studenti jiných oborů než jen těch vyučovaných na tehdejší ÚKS. Takto byl totiž označován komplex místností vyplňující roh budovy nalevo od někdejší posluchárny 17 (později A31), kde se ve vysokých regálech podél stěn ukrýval rozsáhlý katederní knižní fond a kde také probíhala seminární výuka v menších skupinkách. Až dosud však tyto prostory mimo výuku přístupné nebyly, což se nyní – opět zásluhou Petra Peňáze – změnilo.

Vrcholem mé snahy o využití informačních technologií a zpřístupnění dávno zapomenutých a položířených chrámů vědy byl experiment řečený Ergastulum. Studenti takto nejprve – s narázkou na moje vyučovací metody – překřtili původní seminární knihovnu, kde jsem začal vyučovat mnoho předmětů, k nimž jsem měl pramálo erudice: latinskou i řeckou gramatiku normativní i historickou, komentovanou četbu řady autorů, metriku. Kázal jsem jim o hodnotách skrytých v dalších knihovních místnostech katedry, tehdy už Ústavu klasických studií, a studenti namítali, že do těchto místností nemají přístup. Složitým diplomatickým manévrováním se podařilo dosáhnout nevídané věci: tajemník fakulty slíbil uhradit vznik dveří na místě bývalého vnitřního okna z knihovny Jednoty klasických filologů do spojovací chodby mezi schodištěm a seminární knihovnou. Netušil, že tak formálně legalizuje moji tajnou stezku: tímto oknem jsem totiž pronikal do knihovny Jednoty klasických filologů už jako student, když se mi nepodařilo získat k ní klíče, což bývalo často. Vznikl tak celek tvořený čtyřmi místnostmi, které za mého studia bývaly mým tajným útočištěm, a do tohoto areálu získali studenti přístup: vznikla trvale přístupná studovna, k níž se dříve užší termín Ergastulum nově vztáhl, a získal tedy nový obsah. Jako Luther své teze jsem pyšně vyvěsil *Regulas Ergastuli*, adaptované z historických pravidel knihovny strahovského kláštera. Součástí všech těchto úprav byly i další kroky, o kterých se patrně nestorům brněnské klasické filologie nesnilo: všechny regály s knihami jsme vystěhovali a rekonstruovali jsme celý areál jako společenský prostor: proběhlo přebroušení a lakování parket, natřeli jsme regály, tvořili jsme orientační značení regálů v knihovně, instalovali osvětlení, garnýže a záclony na oknech, opravili stoly a na ně postavili počítače a tiskárny. *Dabo tibi calculum candidum*, hlásila úvodní obrazovka těchto počítačů slovy autora novozákonní Apokalypsy. Zásluhu na tomto díle, které do Ergastula začalo lákat mnoho zájemců z jiných ústavů, ale z něhož fakulta uhradila jen malou část, měli studenti sami, především nevídaně obětavý Tomáš Hlavička, který se ve zvláštní atmosféře oné převratné doby rozhodl rozšířit dřívější vzdělání odborného matematika o klasickou filologii a pracoval v Ergastulu dnem i nocí. / **ze vzpomínky Petra Peňáze**¹³²

Konec akademické „pakárny“ – éra (čestných) titulů

Pro mnohé akademiky, kteří předtím nebyli považováni za politicky dostatečně spolehlivé, touto dobou konečně nadešla příležitost k tomu, aby se habilitovali. Z fakulty odborných asistentů se tak konečně začala opět stávat fakulta vedená docenty a profesory. Křivdy spáchané na mnohých vynikajících vědcích byly alespoň částečně zpětně odčiněny udělováním čestných titulů. Tyto ceremonie se neobešly bez latinských proslovů. Aby byly pronášeny s patřičnou výslovností a dikcí, promotorem univerzity byl dočasně jmenován profesor Bartoněk.

Když padl komunismus, na univerzitě se začaly dávat vědecké tituly v poněkud větší míře než předtím. Čestné tituly myslím. Začali je dostávat spisovatelé. Protože to mělo být latinsky, muselo to mít

132 PEŇÁZ, Petr. *Moje vzpomínky na dvacáté století*. Brno 2017, s. 11. (Nepublikováno.)

latinský přednes. Byl jsem jmenován promotorem univerzity. Tak jsem to asi čtyři roky dělal, při té příležitosti jsem se setkal se zajímavými lidmi. (...) Přijel třeba Škvorecký, byl o dva roky starší než já, (...) proto jsme si mohli docela hezky vykládat o tom, co on popsál ve své povídce Prima sezóna. / **z rozhovoru s Antonínem Bartoňkem**¹³³

Obnovit (a prohloubit) bylo také možno starší zahraniční kontakty profesora Bartoňka a docentky Bartoňkové, a tak se mohla např. Daniela Urbanová nyní již zcela bez problémů vydat na tři roky na lektorát do Neapole.

Těsně po revoluci nebo spíš po otevření železné opony vůči nám byli kolegové ze západních univerzit vstřícní, v prosinci nebo v lednu, jsme byli pozvaní do Vídně. (...) Pan profesor Bartoněk už tam známý byl, mohli jsme tam jezdit do knihovny a pracovat. (...) Bez té vídeňské knihovny bychom se vlastně nikam odborně nedostali. / **z rozhovoru s Danielou Urbanovou**¹³⁴

Noví studenti, renesance výuky latiny

90. léta byla obdobím, kdy se na gymnázia opět ve velkém vrátila výuka latiny. Často byla v této souvislosti zmiňována první republika, mnozí si představovali, že pro klasickou filologii nastane velká renesance a že se situace vrátí do stavu před druhou světovou válkou. To se tak docela nestalo, nicméně počet studentů, kteří se nyní opět po dlouhé době, kdy byl otevírán jeden ročník latiny za dva až tři roky, hlásili ke studiu, byl enormní a není divu, že všechny naplňoval optimismem. Příjímácké zkoušky opět začaly plnit funkci určitého síta, tentokrát již ovšem bez politického podtextu. Pro představu – v písemné části musel uchazeč překládat poměrně obtížný text Cicerona a prokázat dobrou znalost alespoň ve dvou světových jazycích!

S nárůstem počtu studentů bylo třeba také posílit řady pedagogů. Latinskou gramatiku tehdy vyučoval také předrevoluční vedoucí katedry profesor Žaža a studenti se v seminářích potkávali s tehdejšími doktorandy Danielou Urbanovou a Petrem Peňázem, kteří na základě italských učebnic mj. společně zpracovávali nová skripta k latinské syntaxi. Petr Peňáz se nebál inovací ve výuce obecně, a tak měli například v jeho seminářích studenti možnost ještě před četbou Caesara proniknout do Galie společně s latinsky mluvícím Asterixem.

Na výuku s ním vzpomínám velice ráda. Učil nás pokročilejší syntax a to bylo najednou takové otevření dveří, prostě netušených světů. Latina přestala být takový ten pravidelný jazyk, ale začaly se tam promítat různé jazykové nuance. (...) Bylo to poměrně náročné, automaticky se počítalo, že když se probral nějaký jazykový jev, tak na příště budou mít všichni k tomu připravené úplně všechno. / **z rozhovoru s Janou Mikulovou**¹³⁵

Oproti současnému kurikulu bylo tehdy studium ještě tzv. dlouhé magisterské, tedy pětileté. Jakýmsi předchůdcem bakalářských státnic ovšem byla na latině souborná zkouška po 2. ročníku, která sestávala z četby Cicerona, Sallustia a Ovidia, samozřejmě bez možnosti používat slovník.

To byla podle mě asi nejtěžší zkouška na latině vůbec nebo minimálně já jsem se na ni učila ze všeho nejvíc. / **z rozhovoru s Janou Mikulovou**¹³⁶

133 Rozhovor s Antonínem BARTOŇKEM. Brno, Cukrárna DIAM, Lesná, podzim 2014.

134 Rozhovor s Danielou URBANOVOU. Brno, Akademická kavárna, 30. listopadu 2017.

135 Rozhovor s Janou MIKULOVOU. Brno, Akademická kavárna, 16. února 2018.

136 Ibid.

Ženy přebírají otěže

V roce 1992 stanula v čele ústavu poprvé žena – tehdy čerstvá profesorka Jana Nechutová, která se v roce 1995 dokonce stala děkankou fakulty, historicky první a dosud jedinou ženou na této pozici. Sluší se ale připomenout, že byla po Františku Novotném, Karlu Svobodovi, Vladimíru Grohovi a Ferdinandu Stiebitzovi již pátou osobností ústavu, která tohoto postu dosáhla, jakkoliv po velice dlouhé době. Další ženou v čele ústavu se pak v roce 1998 stala Daša Bartoňková.

Zdeněk Zlatuška mi prorokoval, že budu vedoucí katedry, asi tak v roce 85, tak to jsem se mu vysmála, že proč zrovna já bych měla být vedoucí katedry. A on mi říkal: „Jen počkej, však se dočkáš.“ No a taky jsem se dočkala. / **z rozhovoru s Janou Nechutovou**¹³⁷

Nemyslím si, že by se na nás jako na ženy někdo někdy díval skrz prsty. Pokud se k nám chovali jinak, tak to bylo spíše v pozitivním slova smyslu. (...) Nevím, jestli byla tehdy ještě nějaká jiná žena v čele nějakého ústavu, každopádně ve vědecké radě jsem byla jediná, a navíc nejmladší. Ale nikdy mi nikdo nedával najevo žádné opovržení, ani v nejmenším. / **z rozhovoru s Janou Nechutovou**¹³⁸

Masová adopce na ústavu aneb příběh Římské obce

V polovině 90. let se na ústavu studenti seskupili a vytvořili tzv. Římskou obec – jakousi předchůdkyni současného studentského spolku. Všichni se stali římskými občany, a protože už byli dospělí, nebylo možné tak učinit jinak než adopcí. Tento slavnostní akt proběhl v největší učebně ústavu, v tzv. třicítce (dnešní A31) za účasti doc. Bednaříkové, která se stala také adoptivní matkou všech zapojených studentů.

Studenti se stali občany prostřednictvím adopce, tzn. byli arogováni. (...) Já jsem byla jejich adoptivní matka, tzv. *ava populi Romani*, i když jsem si přála být *magistra utriusque militiae*, ale studenti mi vysvětlili, že to být nemohu, protože nemáme koně. / **z rozhovoru s Jarmilou Bednaříkovou**¹³⁹

Studenti však organizovali i jiné kulturní akce a aktivně se zajímali o antické dědictví nejen ve výuce, ale i ve svém volném čase. Potkávali se především v tehdejší ústavní knihovně – v již zmíněném Ergastulu.

Byli jsme tehdy o patro výš než dnes. Stará knihovna fungovala tak, že to byla část dnešní učebny A31, pak byla ještě v těch místech, jak je kuchyňka. V knihovně pracoval Peňáz, ale chodili tam i studenti a tak se potkávali. / **z rozhovoru s Janou Mikulovou**¹⁴⁰

Rozšíření studijní nabídky

V roce 1993 nabídl Ústav klasických studií studentům další obor – novou řečtinu, jejíž výuka byla zpočátku spojena se jménem významné pražské byzantoložky a překladatelky Růženy Dostálové. Pod vedením profesorky Nechutové výzkumná činnost ústavu také stále více směřovala

137 Rozhovor s Janou NECHUTOVOU. Brno, Cukrárna Kolbaba, podzim 2014.

138 Rozhovor s Janou NECHUTOVOU. Brno, Akademická kavárna, 21. října 2016.

139 Rozhovor s Jarmilou BEDNAŘÍKOVOU. Brno, Ústav klasických studií, 7. prosince 2017.

140 Rozhovor s Janou MIKULOVOU. Brno, Akademická kavárna, 16. února 2018.

k ediční práci na poli českolatinské medievistiky. Tou se v Brně zabýval již profesor Ludvíkovský, izolovanost východního bloku ale bránila růstu tohoto oboru. Největší rozvoj nastal právě až v devadesátých letech, kdy se otevřely nejen hranice státní, ale také hranice badatelské. Do Čech (a na Moravu) se dostávala západní literatura, zahraniční studenti a ceněné databáze. Masarykova univerzita jako vůbec první v republice nabídla akreditované doktorské studium latinské medievistiky.

Osobnosti

Jana Nechutová (nar. 1936)

Jana Nechutová se narodila v Olomouci, od dětství však žila v Brně a po maturitě si jako studijní obor zvolila kombinaci latiny a staré řečtiny. Od roku 1961 po krátké praxi v archivu v Třeboni začala působit na Katedře starověké kultury jako vědecká aspirantka pod vedením profesora Ludvíkovského, jednoho ze zakladatelů medievistiky u nás. Společně s Dašou Bartoňkovou byla mezi prvními ženami v řadách akademických pracovníků katedry. V tomto ohledu jí náleží přimát také na postě vedoucí ústavu a dokonce děkanky fakulty. Za nejdůležitější přínos svého děkanátu sama považuje stavbu ústřední fakultní knihovny. Počátky její vědecké kariéry, po jejím vystoupení z komunistické strany značně zkomplikované dějinnými událostmi, jsou spojené se jménem Mikuláše z Drážďan. Na základě prací o této osobnosti získala titul CSc. a rovněž doktorát. Řádná habilitace jí ovšem byla umožněna až po sametové revoluci v roce 1991. Představuje významnou osobnost latinské medievistiky a pro mnohé je neodmyslitelně spjata s výzkumem na poli české reformace a se jménem Jana Husa. Studenti a odborná veřejnost hned několika oborů (předně historici a filologové) čerpají z jejích publikací věnovaných středolatinšské literatuře: *Stručné dějiny latinské literatury středověku* (2013, s Danou Stehlíkovou), *Latinská literatura českého středověku do roku 1400* (2000, vyšlo též v německém překladu v roce 2007).

Daša Bartoňková (nar. 1939)

O jeden studijní ročník později než Jana Nechutová nastoupila na studium klasické filologie v Brně také Daša Bartoňková (tehdy Hajdová). Původně latinu vůbec studovat nechtěla – hlásila se na angličtinu a prehistorii (tehdy nejžádanější obory), kam ovšem z kádrových důvodů nebyla přijata. Ke studiu latiny ji přesvědčil tehdejší asistent Bartoněk. V roce 1961 nastoupila na katedru jako asistentka, zpočátku se věnovala hlavně vydávání pramenů k dějinám Velké Moravy, později však převzala po zesnulém profesoru Stiebitzovi výuku antické literatury, jež byla její doménou po celou dobu jejího působení na fakultě. Badatelsky se věnovala mj. problematice prozimetra. V 80. a 90. letech pak strávila celkem 10 let výukou v Itálii, nejprve na univerzitě v Neapoli, posléze v Benátkách, kde měla možnost získat cenné zahraniční kontakty. Jejich plodem je mj. vydání českých překladů dvou studentům dobře známých přehledových publikací – jde o *Dějiny řecké literatury* Luciana Canfory a *Dějiny římské literatury*, jejichž autorem je Gian Biagio Conte. Na sklonku 90. let se stala vedoucí ústavu a později vedla „Středisko pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních“ – rozsáhlý grantový projekt, který umožnil navázat spolupráci s dalšími jazykovými katedrami na fakultě a vydat mnoho užitečných publikací.

Mimo jiné tam přišel i asistent Bartoněk, to jsem ho poprvé viděla, a jestli teda bych nešla na tu klasickou filologii. A já jsem mu odpověděla, to si pamatuji: „No v nejhorším ano.“ (...) Na jedné schůzi katedry, už se to chýlilo ke konci a Češka oznámil, že z ministerstva přišla výzva na obsazení

Jana Nechutová ve funkci děkanky fakulty, 1995

Zdroj: Archiv MU, Sbíрка C I fotografie, inv. č. 70 Jana Nechutová

Daša Bartoňková, 1987
Zdroj: Fotoarchiv ÚKS

místa na univerzitě v Neapoli, ale že to tady samozřejmě nepřipadá v úvahu. Již to chtěl uzavřít, když do mě Jana strčila a řekla: „Dášo, hlas se, ty máš přece vystudovanou i češtinu.“ Tak jsem se přihlásila. (...) Pak jsem se na jaře dozvěděla, že jsem byla přijata, nástup v listopadu. Italsky jsem neuměla, doma dvě malé děti a pan profesor nebyl zrovna samostatný, to byl vědec, jak se patří.
/ z rozhovoru s Dašou Bartoňkovou¹⁴¹

S nakladatelstvím, kde vyšel Canfora, se nám podařilo domluvit – velkou roli v tom sehrál profesor Stramaglia, se kterým jsem se seznámila na konferenci v Cassinu – že by za to nic nechtěli. (...) Vydání Conta – ten vyšel ve Florencii, nikoliv v Bari – nám dohodil také Stramaglia. Když se ve Florencii ptali, kolik platíme v Bari za Canforu, tak jsem popravdě řekla, že nic. A tak oni rovněž nic nechtěli. **/ z rozhovoru s Dašou Bartoňkovou¹⁴²**

141 Rozhovor s Dašou BARTOŇKOVOU. Brno, Cukrárna DIAM, Lesná, 1. prosince 2017.

142 Ibid.